

III 13

**Merkezi Dersaadette Olmak Üzere Teşekkül Eden
Türkiye İşçi ve Çiftçi Sosyalist Partisi'nin
Teşkilâtına Dair Nizamname***

Madde 1 — İlmî Sosyalizm esaslarına göre Türkiye işçi ve çiftçilerinin siyasi, iktisadi hukuk ve menfaatlerini siyanet ve müdafaa için "Türkiye İşçi ve Çiftçi Sosyalist Partisi" unvanile bir siyasi parti teşkil edilmiştir.

2 — Parti nizamatını kabul eden herkes şubelerden birine kayıt olunarak aza olur.

3 — Parti şubelerine dahil olan her azaya bir aza defteri verilir ve şubedeki aza defterine kayıt olunur.

4 — Parti şubelerine dahil olan her aza nizamname ile muayyen olan duhuliyeye ve taksitlerini muntazaman tediyeye eder ve partinin bütün teşkilât ve müessesatında nizamnameler ile muayyen olan hukuku ihraz eyer.

5 — Parti azasından hiç biri parti kongresinin müsaade-i mahsusası olmaksızın umum parti idare heyetinin parti merkez murakabe komisyonunun ve partinin defterlerini, evrakını görmek, suretlerini veya hülâsalarını almak veya parti nükut ve emvâlinin hâli ve miktarlarına dair malûmat istemek hakkına malik değildir. Ancak parti kongresinde murahasalar parti defterlerini tetkik edebilirler.

Partinin Teşkilâtı

Madde 6 — **Parti Şubeleri:**

Her intihap dairesinde bir parti şubesi teşkil edilir. Bu intihap dairesinde mukim olanlar mezkûr şubeye dahil olurlar. Bir mahâl, müteaddit intihap dairelerini ihtiva ederse vevahut bir intihap dairesinde müteaddit mahâller bulunursa parti şubeleri teaddüt edebilir.

7 — Parti şubelerinin kendi hususî dahilî nizamnameleri olacaktır. Fakat bu hususî nizamnameler partinin nizamname-i esasisine ve esas prensiplerine muhalif ahkâmı ihtiva edemez. İdare heyetinden alınacak bir vesika ile bir şubeden diğer şubeye nakil kayıt ettirmek kabilidir.

8 — Yeni teşkil edilen her şube tarih-i teşekkülünden itibaren bir hafta zarfında kendi nizamnamesini ve teşkil olunan şube idare heyetini Umum parti idare heyetine bildirecektir.

9 — Parti şubelerince azadan alınacak duhuliyeye ve taksitlerin miktarını tayin hakkı o şubelerin merbut olduğu şubeler birliği idare heyetine aittir. Her hâlde alınacak aylık taksitler erkekler için beş kuruştan ve kadınlar için de yüz paradan az olmayacaktır.

10 — Partinin siyaset ve tarz-ı faaliyeti ve parti nizamatı hakkında şubelerin kendiliğinden mukarrerat ittihazına ve bu babda be-

* Kaynak: İçişleri Bakanlığı Arşivi

yannameler neşrine selâhiyetleri yoktur. Yalnız her şube parti kongresine gönderdiği murahhasları vasıtasile ve her aza da bizzat vercekleri takrirler ile bu babdaki fikir ve mütalâalarını izhar ederler.

11 — Parti şubelerinin varidatından yüzde yirmisi Umum parti idare hey'eti merkez kasasına gönderilecektir. Umum parti idare hey'eti bu yüzde yirmiyi şubeler birliği idare hey'etinin muvafakâtile daha aşağı bir nisbete tenzil edebilir.

Madde 12 — Şubeler Birliği:

Bir intihap dairesindeki müteaddit şubeler bir birlik vücuda getirirler. Şubeler birliğinin ayrıca nizamnamesi olacaktır.

13 — Şubeler birliği idare hey'eti şubeler veyahut şubelerle Umum parti idare hey'eti arasındaki muhaberata tavassut eder, şubelerin faaliyet ve muâmelâtını murakabe, hesabatını teftiş ve bu babda umum parti idare hey'etine raporlar gönderir ve şubeler birliği umumî içtimalarını idare eder.

Umum Parti İdare Hey'eti

14 — Umum parti idare hey'eti iki reis, bir kâtip, bir kasadar ve üç azadan mürekkeptir. Bir sene müddetle ifa-yi vazife eylemek üzere parti kongresinde ifa olunur. (İlk kongrenin in'ikadına kadar bu vazife müessisler tarafından intihap olunur). Eski idare hey'eti azasının yeniden intihabı caizdir. İntihap rey-i hafi ile olur. İntihap olunmak için içtimada mevcut azanın âdi ekseriyetini ihraz lâzımdır. Bir aza için bu âdi ekseriyet hasıl olamaz en ziyade rey alan iki kişi arasında yeniden intihap yapılır. Tesavi-i ârâ halinde kur'a çekilir. Umum parti idare hey'eti intihap olunduktan sonra teşekkülât ve tarz-ı faaliyeti hakkında partinin vesait-i neşriyesile beyanatta bulunacaktır.

15 — Umum parti idare hey'eti azasından biri hitam-ı müddetten evvel çekilirse yerine parti merkez murakabe komisyonu tarafından diğer bir aza intihap olunur.

16 — Umum parti idare hey'eti azasına tahsisat verilebilir. Bunun miktarı parti kongresinde tâyin olunur.

17 — Partinin mevcut mebalîğini Umum parti idare hey'eti tasarruf eder. Ve bu hususta parti kongresine hesap verir.

18 — Umum parti idare hey'etinin başlıca vazifeleri şunlardır:

1) Parti kongresinde tâyin olunacak esaslar dairesinde parti siyasetini tanzim ve sevk etmek.

2) Umum parti muamelâtını idare etmek.

3) Âdi veya fevkalâde parti kongresine murahhasları davet etmek diğer bütün siyasi fırkalar ve müesseseler ile münasebetini tâyin ve idare etmek.

4) Bütün şubelerin faaliyet ve muamelâtını murakabe etmek ve onlar arasında âhenk ve insicam teessüsünü temin eylemek.

5) İşçi ve çiftçi yardım dernekleri gibi iktisadi teşkilâtla partinin münasebetini tâyin ve idare etmek.

6) Partinin vesait-i neşriyesini murakabe altında bulundurmak.

7) Beynelmîlî sosyalist teşkilâtuna iştirâk ve diğer milletlerin Sosyalist partileriyle tesis-i münasebet eylemek.

Umum parti idare hey'eti partiye taalluk eden mühim mesalî-i hâl ve bir karara raptetmeden evvel bu babda parti şubeleri ve şubeler birliği idare hey'etlerini veya onların gönderecekleri murahhasları istima eder.

19 — Millet Meclisi, Belediye, Vilâyet ve Nahiye meclisleri intihaplarında namzetler tâyin olunurken parti şubeleri arasında vukua gelecek ihtilâfları hâl ve bu babda kat'î bir karar ittihazı selâhiyeti Umum parti idare hey'etine aittir.

Merkez Parti Murakabe Komisyonu

20 — Merkez parti murakabe komisyonu rey-i hafi ve ekseriyet-i adiyeye ile parti kongresinde intihap olunur. Dokuz azadan mürekkeptir. Müddet-i vazifesi bir senedir. Senede laakal dört defa murakabe vazifesini ifa edecektir.

21 — Parti merkez murakabe komisyonunun vazaif-i esası şunlardır:

1) Umum parti idare hey'etini murakabe etmek.

2) Umum parti idare hey'eti aleyhindeki şikâyatı istima ve telâkki etmek.

3) Parti kongresine takrir ve rapor vermek.

Merkez murakabe komisyonuna vakî olacak müracaatlar tahriren merkez murakabe komisyonu reisine tevdi olunur.

22 — Umum parti idare hey'etinin veyahut parti merkez murakabe komisyonunun teklifleri üzerine bunların müstereken içtimaları da caizdir.

23 — Umum parti idare hey'eti veyahut parti merkez murakabe komisyonu azası partiyi ve parti azasını taahhüt altına alacak muamelât ve ukudat-ı hukukiyede bulunamazlar. Kezalik parti azasından hiç biri umum parti idare hey'et-i veyahut parti merkez murakabe komisyonu ile vakî olan mikavelata istinaden parti veya parti azası üzerinde bir hak sahîbi olamaz.

24 — Parti kongresi Türkiye İşçi ve Çiftçi Sosyalist Partisinin en büyük mümessilidir.

25 — Parti kongresine dahil olan şunlardır:

1) Parti şubesinden gönderilen murahhaslar.

(Şube azalarının miktarı hakkında Umum parti idare hey'etine gönderilmiş olan senelik raporlarda muharrer adet-i aza subeçe gönderilecek murahhasların miktarını tayin hususunda esas ittihaz olunur ve umum parti idare hey'eti tarafından şubelere bildirilir.)

100'e kadar azası olan şubeler için bir murahhas

1000'e » » » » » iki »

3000'e » » » » » üç »

3000'den fazla » » » » dört »

(Müteaddit murahhas gönderecek şubeler için en az bir kadın murahhas gönderilecektir).

2) Millet Meclisine dahil aza için iki murahhas.

3) Millet Meclisine dahil diğer aza yalnız rey-i istişariye sahip olarak bulunurlar.

4) Umum parti idare hey'eti azası.

5) Parti merkez murakabe komisyonu azası.

6) Umum parti idare hey'eti tarafından bilhassa davet olunarak mesail-i mahsusa ve mühimme için izahat verecek olan aza rey-i istişariye malikdir.

7) Parti müesseseleri namına Umum parti idare hey'eti tarafından davet olunan aza rey-i istişariye malikdir.

26 — Parti kongresinin evvelemirde murahhasların intihap mazbataları tetkik ve kabul olunur. Kongre kendi reis ve kâtiplerini intihap ve kat'i ruznamesini taayyün ve tanzim eder. Kongrece verilecek mukarreratta içtimalarda hazır bulunan ve rey hakkına malik olan azanın âdi ekseriyeti kâfidir.

27 — Senede bir defa parti kongresi inikad eder. Bir Mayıs'tan otuzbir Nisan'a kadar bir sene parti senesidir. Bir sene evvelki parti kongresinde gelecek kongrenin zaman ve mahall-i içtimai taayyün olunmamış olursa veya muayyen olan zaman ve mahalde içtima gayri-mümkün bulunursa umum parti idare hey'eti parti merkez murakabe komisyonu ile beraber kongrenin zaman ve mahall-i içtimainı tayin eder.

28 — Kongre Umum parti idare heyeti tarafından davet edilir. İçtima günü lâakal dört hafta evvel muvakkat ruzname ile birlikte parti gazetelerinde münasip fasılalarla üç defa ilân edilir.

29 — Kongrede okunacak takrirler umum parti heyetine irsâl edilir. Parti şubeleri her sene 15 Nisana kadar umum parti idare heyetine bir rapor göndereceklerdir. Bu rapor umum parti idare heyetinin bir sual varakası üzerine verilecek. parti için yapılan propagandanın tarzı ve netayici, parti şubesine dahil olan azanın miktarı ve hasıl olan varidatın vektünü ve şubeve terkolanın hasılatının sureti sarfı dercedilecektir.

Kongrenin Başlıca Vazifeleri

30 — Kongrenin başlıca vazifeleri şunlardır:

1) Umum parti idare heyetile parti merkez murakabe komisyonunun ve Millet Meclisine dahil parti azasının faaliyetleri hakkında verilecek takrirleri kabul etmek.

2) Umum parti idare heyeti ve parti merkez murakabe komisyonunu yeniden intihap etmek.

3) Umum parti idare heyetine bir mahal tayin etmek.

4) Vesait-i neşriye komisyonunu intihap etmek.

5) Parti nizamât ve teşkilâtına ve bütün parti mesalline dair kararlar vermek.

6) Kongreye verilen takrirler hakkında kararlar vermek.

7) Partinin siyaset ve vaziyetini tayin edecek esasları kararlaştırmak.

Fevkalâde Kongre

31 — Fevkalâde kongre ahval-i âtiyede toplanır:

1) Umum parti idare heyetinin ittifakla verdiği kararla.

2) Parti merkez murakabe komisyonunun ittifakla verdiği kararla.

3) Lâakal 10 şube idare heyetlerinin birlikte verdikleri takrir üzerine.

Eger umum parti idare heyeti fevkalâde kongre talebini kabul ve is'af'tan imtina ederse takrir verenler tarafından kongre bizzat davet olunur.

32 — Fevkalâde kongrenin mahal ve yevmi içtimai ve muvakkat ruznamesi lâakal 14 gün evvel parti vesait-i neşriyesinden münasip vasıtalarla üç defa ilân olunacaktır. Partiye dahil olan azanın bu hususta verecekleri takrirler lâakal beş gün evvel parti vesait-i neşriyesile ilân edilir. Adı kongreye müteallik ahkâm, fevkalâde kongre hakkında da muteberdir.

Parti Vesait-i Neşriyesi

33 — Partinin vesaiti neşriyesi olmak üzere gazete risaili mevku- te. eserler neşrolunacaktır.

34 — Parti vesait-i neşriyesinin mesleği, vaziyet ve idareleri için yedi kişilik bir vesait-i neşriye komşyonu teşkil olunacaktır. Bu komşyon kongrede intihap olunur.

35 — Vesait-i neşriye komşyonu umum parti idare heyetinin nezaret ve murakabesi altında çalışır. Vesait-i neşriye komşyonu ile Umum parti idare heyeti arasında zuhur eden ihtilâf umum parti idare heyeti vesait-i neşriye komşyonu ve parti merkez murakabe komşyonu taraflarından intihap olunan birer kişiden mürekkep encümen-i mahsusta hâl olunur.

Partiden Çıkış

36 — Partiye dahil olan aza aylık taksitlerini tamamen tediye ile partiden ayrılabilir.

37 — Partinin umumi esaslarına muhalefet eden, kongreden verilen kararlara, parti umum idare heyetinin ve şube idare heyetlerinin mukarreratına muhalefete partiyi izar eden ve ahlak ve namusa muğayir e'fâl ve harekâta bulunan aza partiden ihraç olunur.

38 — Bir azanın ihracına karar itası parti şubeleri idare heyetlerine aittir. İhraç kararı idare heyetlerinin ekseriyet sülûsan azasıyla verilir. İhraç kararı aleyhinde dört hafta zarfında umum parti idare heyeti nezdinde şikâyet edilebilir. Bu takdirde bir hakem heyeti teşkil olunur. Hakem heyeti yedi kişiden mürekkeptir. Üç aza ihracına karar verilen aza tarafından tayin olunur. Hakem heyeti reisini umum parti idare heyeti intihap eder. Dört hafta geçtiği halde şikâyet edilmemiş olursa bir daha şikâyet iddiası mesmu olmaz.

39 — Hakem heyeti kararı parti vesait-i neşriyesinde ilân olunur. Bu karar aleyhinde de parti kongresinde itiraz olunabilir.

40 — Şube idare heyetleri tarafından muvakkat ihraç, tekdir ve ihtar ve tembih kararları da verilebilir. Ve bir aza aleyhinde kararlar verilmeden bir tahkik komşyonu da teşkil olunabilir.

41 — Vefat, istifa, ihraç hallerinden çıkan aza partiye, umum parti idare heyetine, parti merkez murakabe komşyonuna, parti şube heyetlerine karşı haiz olduğu azalık sıfat ve hukukunu iza'a eder.

Tekrar Kabul

42 — İhraç edilmiş olan bir azanın tekrar kabulünü talep ve teklif şube idare heyetlerine vâki olabilir. Bu hususta bir karar verilmeden evvel evvelce ihraç kararını vermiş olan şube idare heyeti istima olunur. Tekrar kabul edildiği halde ihraç kararını veren idare heyetinin veya yeniden kabul ve talep teklifinin reddi halinde talep ve teklif edenin kongrede itiraza hakkı vardır. Bu babdaki itirazname umum parti idare heyetine verilir. Ve parti vesait-i neşriyesile ilân olunur.

Nizamât Ve Teşkilâtın Tadili, Tebdili Veya Feshi

43 — Parti nizamnameleriyle teşkilâtında ve parti programında yapılacak tadilât ancak kongre tarafından vâki olabilir. Ve bu babda verilen bir karar kongreye dahil olan Murahhasların sülûsan-ı ekseriyeti arası olmadıkça muteber olamaz. Tadil ve tebdili müteallik takrirler kongrenin içtimaından dört hafta evvel ve fevkalâde kongrede iki hafta evvel umum parti idare heyetine tevdi ve irsâl olunur.

44 — Kongrede verilen kararın yine o kongrede tadil ve tebdil veya feshi için kongreye dahil azanın muvafakat-ı arası lazımdır.

Millîyet Meclisinde Parti Birliği

45 — Millet Meclisine dahil olan parti azaları bir birlik teşkil ederler. Millet Meclisi'nde parti birliğinin ayrıca dahili nizamnamesi olacaktır. Her hâlde Millet Meclisi'ne dahil olan parti azaları parti kongresinin mukarreratını ve umum parti idare heyetinin bu mukarrerat ve parti esasat ve nizamâtı dairesindeki icraatına muhalefet edemez.